

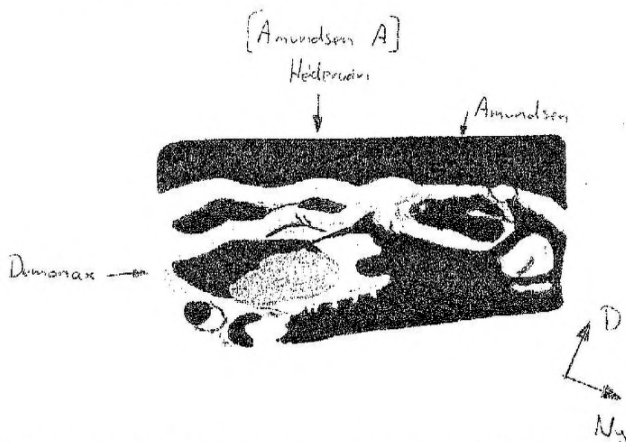
Hold

A Hédervári-kráter három arca

A Hédervári-kráter észlelése az egyik legizgalmasabb Hold megfigyelési téma. Nem egyszerű feladat meglátni ezt a meglehetősen nagyméretű krátert, ugyanis a Hold déli pólusához nagyon közel fekszik. Csak akkor érdemes próbálkozni, ha a szélességi libráció értéke legalább -6° körül mozog. Alakzatunk a Hold keleti felén fekszik, amelyből következik, hogy kizárólag növekvő holdfázisnál van esélyünk a megpillantására. Érdekes, hogy a terminátor változására nem igazán érzékeny, így akár több egymást követő napon is észlelhetjük.

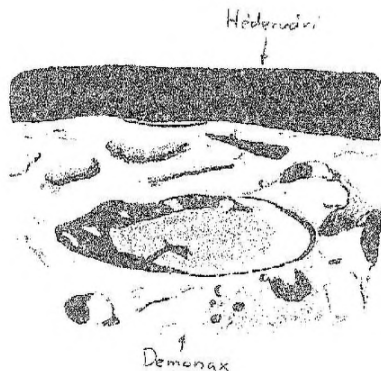
A megfigyelés legnehezebb része az azonosítás! Szinte minden fellelhető térkép és holdgömböt felhasználtam, a legnagyobb segítséget azonban Farkas László fotója szolgáltatta, amely a Meteor 1997. július–augusztusi számában Mizser Attila: Észleljük a Hédervári-krátert (ha tudjuk)! című cikkének illusztrációjaként jelent meg.

Az első sikeres észlelést 1999. augusztus 16-án könyvelhettem el az ötnapos hold-sarlón. Sajnos ijesztően hullámzott a levegő, ezért nem is tudtam a 133x-os nagyításnál nagyobbat használni. Bár azóta már sokszor láttam a Hédervári-krátert, az első észlelés felejthetetlen élményt nyújtott. Kiindulópontnak a Demonax-krátert vettem, ugyanis ettől az impozáns megjelenésű, 114 km átmérőjű objektumtól délre fekszik a Hédervári. Az ekkor készült rajzomon az alakzat egy koromfekete árnyékcsíkként szerepel, amely közepén egy kissé kiszélesedik.

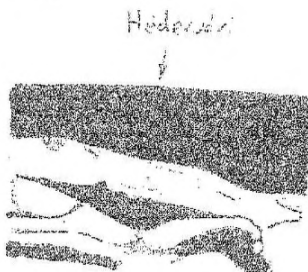
1999.08.16. 18:34–18:53 UT, S = 5, T = 4, Colongitudo: $330^\circ 23' - 330^\circ 39'$,
90/1000 refraktor, 133x-os nagyítás, $B_H = -6^\circ 57'$

Két nappal később – már jóval kedvezőbb nyugodtságnál – ismételten távcsővégre kaptam, és a következő feljegyzést írtam a rajz mellé: „Az első észlelés óta alaposan megváltoztak a megvilágítási viszonyok. A Demonax csodálatos látvány; a belseje már teljesen megvilágított. Csak a belső keleti falakat szegélyezi még árnyék, de már itt is előbukkannak egyes részek a sötétségből. Az összetett központi csúcs is látható több kisebb kráterrel egyetemben, mint például a déli falra települt A jelű. A Hédervárit most igen könnyen sikerült azonosítanom. Egy vékonyka, ék alakú árnyékforma, közel a Hold déli pereméhez. Hosszabb szemlélődés után a kráter a külső falait is sejteni engedi, sőt, még némi szabdaltság is látható rajta.”

1999.08.18. 18:56–19:27 UT,
S= 7, T= 4, Colongitudo:
354°87–355°13, 90/1000
refraktor, 200x-os nagyítás,
B_H= -6°7

1999.09.15. 18:17–18:30 UT, S= 7,
T= 3–4, Colongitudo: 335°38–335°48,
90/1000 refraktor, 200x-os nagyítás,
B_H= -6°36

Egy lunációval később ismét sikerült rajtot készítenem a Héderváriról. Most csak kizárólag a kráterre és közvetlen környezetére koncentráltam. Naplómba a következő leírás került: „Jellegzetes, északra kiterébélyesedő árnyékcsík, amely nagyon közel fekszik a Hold déli pereméhez. A kráter északi, azaz felénk eső területén könnyen megfigyelhető az erősen barázdált külső fal. Ezzel szemben délen nem látszik más, csak egy kicsiny kiöblösödés.”

GÖRGEI ZOLTÁN